

ขยะแห้งแลกไข่

เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา

เทศบาลนครยะลามีปริมาณขยะมูลฝอยทั่วไปจากครัวเรือน ที่อยู่อาศัย แหล่งธุรกิจการค้า ตลาดสด สถานที่ราชการ และสถานศึกษาวันละประมาณ 60 – 80 ตันต่อวัน ซึ่งเกิดจากประชาชนทิ้งขยะโดยไม่มีการคัดแยกขยะที่ยังสามารถนำกลับมาใช้ได้อีกออกจากขยะมูลฝอย ทำให้ปริมาณขยะในเขตเทศบาลมีปริมาณมาก ซึ่งเทศบาลได้กำจัดขยะด้วยวิธีการขุดหลุมฝังกลบแบบ Sanitary land-fill ซึ่งมีต้นทุนในการกำจัดขยะค่อนข้างแพง อีกทั้งมีการต่อต้านจากประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณหลุมฝังกลบ เนื่องจากประชาชนมีความตื่นตัวต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เทศบาลจึงจำเป็นต้องหาวิธีการลดปริมาณขยะให้ลดลง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะและลดการต่อต้านจากประชาชน

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองยะลา

จังหวัด: ยะลา

ประชากร: 76,506 คน

พื้นที่: 19.40 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
เทศบาลนคร

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ปี 2543 เทศบาลนครยะลาจัดทำโครงการ “ขยะแห้งแลกไข่” เพื่อเป็นการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาล โดยส่งเสริมให้ประชาชนลดปริมาณการทิ้งขยะ และมีการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกออกจากขยะที่จะนำไปฝังกลบและทำลาย โดยเทศบาลรับแลกเปลี่ยนขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกกับไข่ไก่ ทำให้ปริมาณขยะที่นำไปฝังกลบและทำลายมีปริมาณลดลง

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. เทศบาลนครยะลาร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านขยะมูลฝอย ระหว่างวันที่ 26 – 28 เมษายน 2543 เพื่อให้ความรู้แก่ผู้บริหารระดับสูง หัวหน้าทีมปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย
2. เทศบาลนครยะลาและสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย นำเจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย ครู และผู้นำชุมชนดูงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่จังหวัดนครปฐม พิษณุโลก ลำพูน ประจวบคีรีขันธ์ และกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 2 – 7 กันยายน 2543
3. เทศบาลเริ่มดำเนินการโครงการขยะแห้งแลกไข่ในทุกวันเสาร์ ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2543 เป็นต้นมา โดยสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนชุมชนกันไปตามการร้องขอของชุมชน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้
 - ประชาชนนำขยะแห้งจากบ้านเรือนมาเข้าแถวรอรับแลกขยะตามลำดับ
 - เจ้าหน้าที่เทศบาลประเมินน้ำหนักขยะแห้งที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกใหม่ที่ประชาชนนำมาแลก โดยเจ้าหน้าที่จะประมาณการน้ำหนักขยะที่ใกล้เคียงกับน้ำหนักจริงเปรียบเทียบเป็นจำนวนเงินเมื่อนำขยะไปจำหน่าย และนำราคาประเมินเทียบเป็นจำนวนไข่ไก่ที่ประชาชนจะได้รับ โดยมีข้อพิจารณาในการประเมินราคาขยะเพิ่มขึ้นดังเงื่อนไขต่อไปนี้
 - 1) ประชาชนมีการคัดแยกขยะเป็นประเภทและหมวดหมู่
 - 2) ขยะที่นำมาทำการแลกมีการล้างทำความสะอาด แกะสลากสินค้าออก

- 3) ประชาชนที่นำขยะมาแลกเป็นผู้พิการ ทพพลภาพ เด็กเล็ก และคนชรา
- ลงทะเบียนรายชื่อ และที่อยู่ และจำนวนไข่ไก่ที่ได้รับของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นสถิติและข้อมูลหลักฐาน
 - จ่ายไข่ไก่ให้แก่ประชาชน
 - การเก็บรวบรวม และคัดแยกขยะออกเป็นประเภท หมวดหมู และนำขยะที่รับแลกจากประชาชนไปจำหน่ายที่ร้านค้ารับซื้อขยะ
 - ร้านค้ารับซื้อขยะนำขยะไปชั่งด้วยเครื่องชั่งน้ำหนัก และประเมินราคาขยะเป็นเงินให้เทศบาล
 - เทศบาลนำเงินที่ได้รับไปซื้อไข่ไก่ไว้สำหรับแลกขยะในวันเสาร์ถัดไป

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/ การลงทุน

1. งบประมาณปี 2543 จำนวน 42,264 บาท
 - ค่าเดินทาง ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าที่พักวิทยากร
 - ค่าป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ
 - ค่าจัดซื้อไข่ไก่
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม
2. งบประมาณปี 2544 จำนวน 13,758 บาท
 - ค่าป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม
3. งบประมาณปี 2545 จำนวน 3,787 บาท
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม
4. งบประมาณปี 2546 จำนวน 3,377 บาท
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม
5. งบประมาณปี 2547 จำนวน 3,781 บาท
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม
6. ค่าดูงานการจัดการขยะมูลฝอย ปี 2543
7. ค่าน้ำมันรถ เป็นเงิน 5,000 บาท/ปี
8. ค่าล่วงเวลาพนักงานเทศบาล 200 บาท/คน/วัน

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. รถกระบะสำหรับบรรทุกขยะ 1 คัน
2. รถประชาสัมพันธ์ 1 คัน
3. ไข่ไก่

บุคลากร

1. พนักงานเทศบาล 4 - 5 คน
2. ลูกจ้างสำนักสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 20 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ปี 2543	คณะผู้บริหารเทศบาลประชุม เพื่อแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย	คณะผู้บริหารเทศบาล/ ปลัดเทศบาล/ สำนักการสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ปี 2543	เทศบาลติดต่อสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย เพื่อขอความร่วมมือในการหาแนวคิดการจัดการขยะ	เทศบาล
ปี 2543	จัดประชุม เพื่อวางแผนการจัดการขยะในเขตเทศบาล โดยที่ประชุมได้ตกลงใช้แนวคิดว่าให้นำขยะมาแลกกับไข่ไก่มาใช้	เทศบาล/ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
26 – 28 เมษายน 2543	จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านขยะมูลฝอย เพื่อให้ความรู้แก่ผู้บริหารระดับสูง หัวหน้าทีมปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย	สำนักงานสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
เมษายน - พฤษภาคม 2543	วางแผนการดำเนินโครงการ และจัดเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานในโครงการ รวมทั้งการสำรวจพื้นที่ในการออกดำเนินงาน	สำนักงานสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม
เดือน พฤษภาคม 2543	ประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนรับทราบ โดยผ่านป้ายประกาศ รถประชาสัมพันธ์ และผู้นำชุมชน	สำนักงานสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชน
13 พฤษภาคม 2543 - ปัจจุบัน	ดำเนินการโครงการขยะแห่งแลกเปลี่ยนครั้งแรกที่ชุมชนสิโรธร 12 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ - ประชาชนนำขยะแห้งจากบ้านเรือนมาเข้าแถวรอรับแลกขยะตามลำดับ - เจ้าหน้าที่เทศบาลประเมินน้ำหนักขยะแห้งที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ที่ประชาชนนำมาแลก โดยเจ้าหน้าที่จะประมาณการน้ำหนักขยะที่ใกล้เคียงกับน้ำหนักจริงเปรียบเทียบกับเป็นจำนวนเงินเมื่อนำขยะไปจำหน่าย และนำราคาประเมินเทียบเป็นจำนวนไข่ไก่ที่ประชาชนจะได้รับ โดยมีข้อพิจารณาในการประเมินราคาขยะเพิ่มขึ้น ดังเงื่อนไขต่อไปนี้ 1) ประชาชนมีการคัดแยกขยะเป็นประเภทและหมวดหมู่ 2) ขยะที่นำมาทำการแลกมีการล้างทำความสะอาด แกะสลากสินค้าออก 3) ประชาชนที่นำขยะมาแลกเป็นผู้พิการ ทุพพลภาพ เด็กเล็ก และคนชรา - ลงทะเบียนรายชื่อ และที่อยู่ และจำนวนไข่ไก่ที่ได้รับของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นสถิติและข้อมูลหลักฐาน - จ่ายไข่ไก่ให้แก่ประชาชน การเก็บรวบรวม และคัดแยกขยะออกเป็นประเภทหมวดหมู่ และนำขยะที่รับแลกจากประชาชนไปจำหน่ายที่ร้านค้ารับซื้อขยะ - ร้านค้ารับซื้อขยะนำขยะไปชั่งด้วยเครื่องชั่งน้ำหนัก และประเมินราคาขยะเป็นเงินให้เทศบาล - เทศบาลนำเงินที่ได้รับไปซื้อไข่ไก่ไว้สำหรับแลกขยะในวันเสาร์ถัดไป	สำนักงานสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม
2 – 7 กันยายน 2543	นำเจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย ครู และผู้นำชุมชนดูงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่จังหวัดนครปฐม พิษณุโลก ลำพูน ประจวบคีรีขันธ์ และกรุงเทพมหานคร	เทศบาล/ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
	ประเมินผลการดำเนินงานของโครงการอย่างต่อเนื่อง	สำนักงานสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

สถาบันเทคโนโลยีแห่ง
เอเชีย (AIT)

ร้านค้ารับซื้อขยะ

-- บทบาทความร่วมมือ --

สนับสนุนด้านความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
จัดอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ และดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอย

รับซื้อขยะที่นำกลับมาใช้ได้ใหม่จากเทศบาล

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนในเขตเทศบาลทิ้งขยะโดยไม่มีการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ออกจากขยะมูลฝอย ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลมีจำนวนมาก
2. พนักงานเทศบาล ผู้นำชุมชน และครู ขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

หลังการดำเนินการ

1. ประชาชนในเขตเทศบาลรู้จักการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ออกจากขยะมูลฝอย โดยนำขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่มาแลกกับไข่ไก่ตามโครงการขยะแห่งแลกเปลี่ยน โดยมีสถิติปริมาณขยะที่ประชาชนนำมาแลก และจำนวนประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

พ.ศ.	2543	2544	2545	2546	2547	รวม
ปริมาณขยะ (กิโลกรัม)	57,802.70	13,662.40	3,725.50	3,700.00	3,626.50	82,527.10
ประชาชน (คน)	4,493	1,351	316	155	342	6,657

2. โครงการขยะแห่งแลกเปลี่ยนมีรายได้จากการจำหน่ายขยะ เป็นเงิน 112,658 บาท
3. พนักงานเทศบาล ผู้นำชุมชน และครูมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น และเป็นแกนนำในการช่วยรณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ในระยะการเริ่มต้นของโครงการ เจ้าหน้าที่ไม่มีการประเมินขยะ และการคัดแยกขยะ	1. จัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของเทศบาล ให้มีความรู้เรื่องรับผิดชอบโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง และนำไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย
2. ประชาชน และชุมชน ขาดความเข้าใจและไม่ทราบรายละเอียดของโครงการ	2. ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิ วิทยุ หนังสือพิมพ์ การจัดรถประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนรับทราบโครงการอย่างทั่วถึง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. เทศบาลให้การสนับสนุนและมีความตั้งใจการดำเนินงานอย่างจริงจัง และการปฏิบัติงานของโครงการสร้างคุณค่าทั้งด้านเศรษฐกิจและเกิดคุณค่าทางด้านความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน
2. การคัดเลือกตัวแทนชุมชนเข้าร่วมโครงการ การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งในด้านการวางแผนและการปฏิบัติงาน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาล
3. การประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนรับทราบ ทำให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก
4. ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจแนวคิดการคัดแยกขยะ การสร้างและลดปริมาณขยะ ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการนี้เป็นการสร้างจิตสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และเป็นโครงการที่อยู่ในแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลนครยะลา จึงจะมีการดำเนินงานต่อไปให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของเขตเทศบาล

บทเรียนที่ได้รับ

1. การสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้เข้าใจ และร่วมมือกันในการทำงาน ทำให้สามารถป้องกันแก้ไข และขจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
2. การเปลี่ยนปัญหาให้เป็นโอกาสของการพัฒนา การเปลี่ยนค่าใช้จ่ายเป็นรายได้ การเปลี่ยนคุณค่าของที่ไม่มีราคาให้เป็นของที่มีค่า สามารถจัดการปัญหาขยะมูลฝอยได้

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

1. ศักยภาพของบุคลากรและชุมชน
2. การวางแผนการปฏิบัติงานต้องมีระบบ และต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของโครงการกับพื้นที่
3. การมีวิทยากรให้ความรู้และคำแนะนำในการดำเนินงาน เช่น การคัดแยกขยะ

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นางพันธุ์ทิพย์ กาญจนาโชติ
ตำแหน่ง : ปลัดเทศบาล
หน่วยงาน : เทศบาลนครยะลา
ที่อยู่ : 10 ถนนสุขยางค์ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
โทรศัพท์ : (07) 3214898

ชื่อ-นามสกุล : นายประเสริฐ ณ สงขลา
ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
หน่วยงาน : เทศบาลนครยะลา
ที่อยู่ : 10 ถนนสุขยางค์ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
โทรศัพท์ : (07) 3214898

ชื่อ-นามสกุล : นายปิยะพงษ์ อนรัตน์
ตำแหน่ง : หัวหน้างานบริการรักษาความสะอาด
หน่วยงาน : เทศบาลนครยะลา
ที่อยู่ : 10 ถนนสุขยางค์ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
โทรศัพท์ : (07) 321-4898

ชื่อ-นามสกุล : นายมะชากี อีซอ
ตำแหน่ง : เจ้าพนักงานสุขาภิบาล
หน่วยงาน : เทศบาลนครยะลา
ที่อยู่ : 10 ถนนสุขยางค์ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
โทรศัพท์ : (07) 321-4898

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิธีใหม่ : พ.ศ. 2543

ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เทศบาลนคร
สถานที่ตั้ง	10 ถนนสุขยางค์ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 95000
ขนาดพื้นที่	19.40 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	410,487,200 บาท (ปีงบประมาณ 2543)
งบประมาณรายได้	413,393,400 บาท (ปีงบประมาณ 2543)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	1,180 คน 180 คน พนักงานท้องถิ่น 390 คน ลูกจ้างประจำ 610 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	77,075 คน
จำนวนครัวเรือน	17,838 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	47,475 บาท
ลักษณะของเมืองและวิถีชีวิตประชาคม	พื้นที่เทศบาลนครยะลามีลักษณะคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวขนานไปกับแม่น้ำปัตตานี สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีเนินเตี้ย ๆ ทางด้านใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นย่านที่อยู่อาศัย สถานที่ราชการ ย่านการค้าและพาณิชยกรรม และมีพื้นที่ว่างซึ่งยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อีกจำนวนมาก เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม และมีการกั้นกักราบด้านที่ดิน เทศบาลนครยะลาเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของโครงการคมนาคมขนส่งของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้มีการดำเนินโครงการพัฒนาใหม่ ๆ ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้การวางผังเมืองที่เป็นระเบียบ สวยงาม ทำให้การขยายตัวของชุมชนเป็นระเบียบและรวดเร็ว